

5 Lsk Klippe
+ 10 Lsk Klippe
ubenyttet

Stavnsbaandsfilmen

KONGEN BØD -

KONGEN BØD -

Den danske Bondes Frigørelse fra Stavnsbaandet,
fortalt af THOMAS P. HEILE og
BERNHARD JENSEN

Fremstillet af Dansk Kulturfilm
og A/S Nordisk Films Kompagni

Iscenesat af SVEND METHLING

I Hovedrollerne:

Christian VII	<i>Elith Pio</i>
Kronprins Frederik	<i>Bjarne Henning-Jensen</i>
A. P. Bernstorff	<i>August Liebman</i>
Chr. Ditlev Reventlow	<i>Carlo Wieth</i>
Johan Ludvig Reventlow	<i>Albert Luther</i>
Frederikke Louise Stolberg	<i>Clara Pontoppidan</i>
Herremanden	<i>Vald. Møller</i>
Købmand Adrian	<i>Charles Wilken</i>
Ridefogeden	<i>Peter Nielsen</i>
Jeppe	<i>Henrik Malberg</i>
Birthe	<i>Sigrid Neiiendam</i>
Jacob	<i>Peter Poulsen</i>
Bedstemoderen	<i>Mathilde Nielsen</i>
Anders	<i>Viggo Wiehe</i>
Boel	<i>Petrine Sonne</i>
Anna	<i>Grethe Paaske</i>
Christoffer	<i>Rasmus Christiansen</i>
Bissekræmmeren	<i>Kai Holm</i>

I øvrigt medvirker:

Thorkild Roose — Carl Madsen — Albrecht Schmidt
John Price — Bjarne Forchhammer — Pouel Kern
Aage Foss — Valdemar Skjerning

(16-3-38)

Pap.

STAVNSBAANDSFILMEN er et Festsplil, der blev til i Anledning af 150-Aaret for Stavnsbaandets Ophævelse.

Filmens Handling foregaar for ca. 160 Aar siden i en sjællandsk Landsby under Fællesskab og Herremandsvælde. Den forudsætter Kendskab til visse historiske Forhold og Begivenheder for at forstaaes til Bunds.

Fællesskabet bestod som bekendt i, at Bønderne dyrkede deres Jord i Fællesskab. Ved Bystævne bestemtes det, hvornaar de forskellige Arbejder: Pløjning, Saaning, Høst o. s. v. skulde foretages, paa egen Haand kunde den enkelte intet gøre. Det er det, den unge Bondeknøs Jacob ivrer imod: „Hvorfor skal vi altid vente paa de andre? — — — Saa kan det gaa ligesom sidste Aar, da Kornet stod og raadnede paa Marken, fordi I ikke kunde blive enige om at faa det kørt hjem i rette Tid.“

Men Fællesskabet havde ogsaa sine gode Sider, hvad ikke mindst de gamle følte. Det betød i de fleste Tilfælde, at man hjalp hinanden i god Forstaaelse — og det er en god Ting. Bysammenholdet var man desuden opfødt med; hvem kunde tænke paa at flytte ud fra Landsbyen, hvor Gaardene laa tæt op mod

hverandre som en Flok Dyr omkring Gadekæret. Man havde aldrig langt til Naboer, om noget skulde komme paa.

Udflytningen. Da Udflytningen kom, var der mange af de ældre, der gjorde Modstand. Det fik gaa, at hver skulde have sine Jorder at passe og faa saa meget eller saa lidt ud af, som man nu evnede; men at man skulde flytte ud fra Landsbyen og bygge sin Gaard alene langt borte fra Naboer, var slet ikke til at tænke paa. Derfor er der ogsaa i Filmen en Flok Bønder, der gaar til Degnen og beder ham sætte et Brev op til „Naadigherren“ om, at han skal lade dem blive boende i deres gamle Gaarde. Selv den unge Pige, som skal giftes med Filmens kække, driftige Hovedperson, Jacob, bliver et Øjeblik ængstelig, da hun ser Stedet, hvor deres nye Hjem skal bygges, saa langt borte fra de andre. Hun er „bange for Skarnsfolk og — alle dem, man ikke kan se.“ Det sidste siger hun med et Blik paa en gammel Kæmpehøjs Stensætning. Men Jacob ved, at man kan stænge sin Dør for Skarnsfolk; og mod Troldtøj og Underjordiske har han Korsets Tegn; det skal nok holde *dem* borte.

Herremandsvalde. Som bekendt ejede Herremanden praktisk talt al Jorden. Bonden lejede (fæstede) den hos ham og maatte til Gengæld betale Landgilde og gøre Hoveri. Herremanden udskrev Soldater til Hæren. Han kunde tage hvilken Bonde, han vilde, til Soldat inden for visse Aldersgrænser. Han benyttede ofte denne Magt til at skille sig af med unge Bønderkarle, der ikke var ham tilpas. Undfly Herremanden kunde ingen Bonde, fordi han næsten for hele Livet var bundet — stavnsbundet — til det Gods, hvorpaa han var født.

Vi ser i Filmen, hvordan Bønderne tages fra deres Arbejde for at høste paa Herremandens Marker, saaledes at de gamle er alene om at se, hvad de kan faa bjerget, mens Vejret er til at høste i. Da det en Aften ser ud til Regn, tager de unge fat paa Leerne igen efter at have forladt Hovmarken og høster paa Bymarken til langt ud paa Natten. — Det var en daarlig Maade at dyrke Jorden paa. Bonden fik ikke sin Jord passet, fordi han, hvad Øjeblik det skulde være, kunde blive kaldt op paa Herregaarden, og Herremandens Jord blev daarligt passet; for Bønderne var ikke glade for at arbejde som Slaver paa Hovmarken. Det hjalp kun lidet, at han kunde lade sin Ridefoged piske dem eller smide dem i Hundehullet. — Derfor stod det heller ikke videre godt til hos Herremændene. Mange af dem var som vor Herremand i Filmen dybt i Gæld til Købmanden i Købstaden, som gav dem Forskud paa deres Korn og somme Tider paa Gaardens Jorder og Bygninger med.

Reventlowerne. Men der var ogsaa dygtige Godsbesiddere som de to unge *Grever Reventlow*, Brødrene *Christian Ditlev* og *Ludvig*. De forstod, at hvis Danmarks Låndbrug skulde give ordentligt Udbytte, saa maatte Bønderne have egen Jord og Fred og Frihed til at dyrke den, saaledes at den flittige og dygtige kunde faa Plads for sine Evner og se Resultater af sit Slid uden at skulle hæmmes af maaske sløve og ugidelige Naboer, som Tilfældet var under Fællesskabet. Den ene af Brødrene, det var Ludvig Reventlow paa Trolleborg, prøvede selv at give sine Bønder den Frihed og Ejendomsret, som han mente maatte være Begyndelsen til al Udvikling. Desuden vilde han have, at Børnene skulde lære

noget. Til at være en dygtig Bonde og udnytte sin Ejendom paa rette Maade var ogsaa Kundskaber nødvendige, mente han. Derfor byggede han Skoler paa sit Gods for Bøndernes Børn, og han var umaadelig stolt af disse Skoler; om det saa var Kronprins Frederik, saa maatte han under et Besøg paa Trolleborg tilbringe flere Timer med at høre paa Børnene.

Christian Ditlev Reventlow var Rentemester hos Kronprins Frederik, som paa det Tidspunkt, vi møder ham i Filmen, lige har overtaget Magten til at regere for sin sindssyge Fader, Christian VII. — Det var Christian Ditlev Reventlow, der fik Kronprinsen og Statsminister A. P. Bernstorff med til at nedsætte den store Landbokommission, som skulde give Forslag om Love til Forbedring af Bondens Kaar.

Vi overværer i Filmen den berømte Samtale med Kronprinsen. Derfra følger vi Grev Reventlow hjem og ser, hvorledes han ikke kan faa Ro for sin Glæde over det store, der er sket, at den Bondefrigørelse, som han saa længe har kæmpet for, endelig skal blive til Virkelighed. Paa sin rastløse Vandring gennem Stuerne standser han foran Billedet af en Kvinde. Det er hans elskede Søster, Sophie, gift Grevinde *Stolberg*. Hun er lige saa ivrigt optaget af Frihedsideerne som sine Brødre. Og Grev Reventlow skriver et begejstret Brev til hende om,

hvad der er sket, og i sin Begejstring lægger han heller ikke Skjul paa, hvor glad han er over, at det netop blev ham, der fik Lov at løse den store Opgave: „Bladene, alle, du møder, skal fortælle dig, hvad der er sket, og hvad *Christen Smed* er for en Mand.“ — *Christen Smed* var et Kælenavn, hans Fader og Søkende havde givet ham, fordi han som Dreng altid holdt af at hjælpe til i Smedien. Brevet sendes til *Trolleborg*, hvor *Grevinde Stolberg* er paa Besøg. Hun modtager det i Skolen, mens hun sammen med *Ludvig Reventlow* og dennes Hustru, *Grevinde Sybille*, hører paa Undervisningen.

Slutningen er et Forsøg paa billedligt at vise, hvorledes Danmark ad fredelig Vej løste Spørgsmaalet om Bondestandens Frigørelse, idet den unge Bonde uforstyrret tilsaar sin Jord paa Baggrund af en Verden, der er ompændt af Krigens Flammer, en Illustration til den forudgaaende Tale ved Frihedsstøtten. Filmen toner til sidst ud i en Lovprisning til Danmark som Fredens og Frihedens Land.

